

Иван Вазов

Panem et circenses!
(Един разказан излет – до
софийските циркове)

„Посещавате ли цирковете? – попита ме веднаж уволненият чиновник К. – Не? Зле правите. Идете ги вижте. Тяхната атмосфера е богата със силни впечатления и с много поучения – не само с миризма от кон. Аз в нея се утешавам за злополучието си, което приех и търпя храбро, като истински патриот: какво да се прави – трябваше един курбан, за да се избави България от финансовата катастрофа.“

И чиновникът продължи:

„Аз присъствувах в цирк «Вариете» на пантомимното представление на Войната между Италия и Абисиния. То беше привлякло цяла София, жадна да ръкоплещи на победоносния император Манелика, царят на царете, синът на Соломона, победителят при Адуа. С трепетно сърце гледам войната. Ето италианците, в бяла военна униформа, с бели гетри, махат войнствено сабите си; ето генерал Баратиери излиза на кон, с голямо перо на шапката и триумфално изражение на лицето. Бедният, мисля си, ще присъствувам сега на унищожението на армията му – тя състои всичко на всичко от седемнайсет души. Излизат младички италиански вивандиери. Пред боят те играят на кадрил с войниците. Бедните войници, нека се повеселят: това е последният ден от живота на повечето от тях! Поиграват си, каквото си поиграват, па се скриват.

Излизат абисинците. Те са полуголи, телата им имат боята на индийските червенокожи. И главите им са окичени с пера, като на индианците. Тая несъобразност малко важи. Публиката, понеже не е виждала абисинци, зема ги за абисинци. Те се въртят като побеснели и размахват дивашки голите си ножове на арената. Ето излиза един индиански главатар, гол до кръста, меднолик и главата окичена с пера. Не, това не е индиански главатар, а сам Менелик! Който не иска да го земе за такъв, може да си затвори очите. Ето изкарват харема му – млади жени с червени фесове. Харемът му е многочислен, колкото и войската му. Разбойникът недни! Я го виж какъв сладострастен варварин.

Излизат италианците с триумфалния Баратиери начело. Става ужасен бой на арената. Победа! Поражение! Унищожение пълно! Чернокожата войска на Менелика повалена мъртва, Менелик – роб, а най-важното – харемът му пленен от победоносния неприятел. За награда на храбростта им Баратиери подарява на всеки италиански войник по една Менеликова жена! В цирка шумни ръкопляскания и смях, ръкоплеща и аз. Слава богу, победихме абисинците – в цирка!“

* * *

В цирка „Итало-Ориентал“, продължи чиновникът, който бе

пренесен курбан за спасение българските финанси, аз най-много останах доволен от палячовците. Тия развеселящи хора, нацапани по лицата с пудра и разни бои, в шарени шалвари и с големи кауци, за да бъдат смешни, пръскаха в цирка неодолима тъга и скука. Безконечни бутания, падания, тръкаляния, криволения, крещения – не, много блудкаво! Не е смешното смешно, а смеховитото. А тук го нямаше. Кога се скараха, публиката си отдъхна и за благодарност изръкопляска. Те излязоха да се по-клонят. Тогава именно предизвикаха искрен смях!

Настаха конските игри. Бедните животни бяха принудени да земат най-неестествени и уродливи пози, за да възхитят зрителите. Караха ги да коленичат и да си завират главите в пясъка, да се изправят, другият на задните крака, да играят валс, да земат сладострастни пози, да лягат на гръб с крака, корем и срамоти, обърнати към ложите, пълни с напети и любопитни дами. Най-после г. Пиерантони си приближи лицето до главата на благородното унижено животно, уж да му пошъпне нещо. Но конят във възмущение изпръха шумно и попръска го с плюнки. Вероятно той искаше да му каже: „Глупец, ти не си чел Бюфона. Знаеш ли какво казва той: «Ако кучето е най-верния другар на човека, конят му е най-благородния!»

Не, тъжно, ужасно тъжно, по-тъжно от смехориите на палячовците. Аз исках да запуша, за разтуха; но големи надписи по стените гласят: «Пушенето забранено!» Но виждам, че на местата до вътрешния вход – отдето излизат артистите, конете и тъжните палячовци, светулкат няколко цигари, въпреки строгите надписи. Ободрен, изваждам папироска и се озъртам около мене не пуши ли някой – да запаля, да се насладя от забранения плод. Съглеждам на третия чин зад мене под ложите в полумрака свети едно цигаро. Пуши го един стражарин.

– Приятелю – казвам тихичко, – дайте да си запаля и да смукна крадешком няколко пъти.

Стражарят ми подава грациозно цигарото си. Какъв добър човек!

Игрите продължават. Акробатствата, гимнастиката и пр. Но голяма част от публиката е устремила погледите си към едно друго представление в цирка. Това представление дават посетителите, които пушат свободно при вътрешния вход. Познах в тия щастливци чиновници от разни дипломатически агентства. Пред тия напети, свежообръснати и с помадосани мустачета бисмарковци се трупаха цирковите момичета артистки в чървени фракове и с коси дигнати алакок. Любезни приятелски разговори между дипломацията и изкуството, смехове, мили закачки – признаци на тясно приятелство, запечатано другаде... Тая мила сценка

от Cabinet Particulier пред две хиляди любопитни очи имаше неизразима прелест на нещо много оригинално, много любопитно и много очарователно.

Ах, този добродушен «ориент». Всичко позволява и всичко пренася!

Аз гледах това представление, невписано в програмата, смях се като всичките, па плюнах и излязох.“

* * *

– Не, идете, идете в цирка: там ще извлечете от смешното скука, от любопитното досада, от пошлото веселост. Не, много знаменателно е – казваше ми курбанът на българската хазна, като се разделяше от мене при вратата на Градската градина.

КРАЙ

Източник: Словото
Набиране: Надежда Владимирова

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/5025>]